

MAC GIOLLA CHRÍOST, DIARMAIT, I BONOTTI, MATTEO. (2018). *BREXIT, LANGUAGE POLICY AND LINGUISTIC DIVERSITY*. WASHINGTON: PALGRAVE MCMILLAN.

Vicent Climent-Ferrando*

Paraules clau: Brexit; oficialitat de llengües; Unió Europea; UE; Regne Unit; diversitat lingüística.

BIBLIOGRAPHICAL REVIEW OF:

Mac Giolla Chríost, Diarmait, & Bonotti, Matteo. (2018). Brexit, language policy and linguistic diversity. Washington: Palgrave Macmillan.

Keywords: Brexit; language official status; European Union; EU; United Kingdom; linguistic diversity.

Vicent Climent-Ferrando, professor de traducció i ciències del llenguatge de la Universitat Pompeu Fabra. vicent.climent@upf.edu

Citació recomanada: Climent-Ferrando, Vicent. (2019). [Recensió de l'obra: *Brexit, language policy and linguistic diversity*]. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 71, 362-364. <https://doi.org/10.2436/rld.i71.2019.3320>

Al març de 2017 se celebrava el simposi *Brexit, English and the Language Policy of the European Union* a la Universitat de Cardiff, amb l'objectiu de debatre les conseqüències per a la llengua anglesa de la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (UE). Com a resultat dels debats neix aquesta obra, amb unes reflexions afegides posteriorment: les conseqüències de la sortida del Regne Unit per a les llengües dites *regionals* o *minoritàries*, és a dir, per al gal·lès, l'escocès i l'irlandès (d'Irlanda del Nord). Quin pes tindrà l'anglès en una UE sense el Regne Unit? Continuarà sent-hi llengua oficial, llengua de treball, o totes dues coses? Quin suport a Europa tindran les llengües regionals del Regne Unit? Com afectarà, en definitiva, el Brexit a les llengües del Regne Unit? Aquestes són les reflexions principals de l'obra, que veu la llum, paradoxalment, gràcies al suport del Regne Unit, concretament del Consell de Recerca Social i Econòmica.

El llibre parteix d'una premissa bàsica: la sortida del Regne Unit de la UE tindrà repercussions reals derivades dels possibles canvis de marc legal tant a la UE com al Regne Unit. L'obra desenvolupa aquesta premissa amb dos arguments, un d'empíric i un altre de normatiu. Pel que fa a l'argumentari empíric, els autors afirmen que el Brexit “desarrelarà” de l'imaginari europeu i de les polítiques europees els diferents actors relacionats amb la promoció de les llengües regionals, que el llibre anomena “nacionalismes subestats” en referència a Gal·les, Escòcia i Irlanda del Nord. Quant a l'argumentari normatiu, els autors afirmen que el Brexit pot presentar arguments sòlids per fer de l'anglès la *lingua franca* de la UE.

L'obra està estructurada en tres capítols. El primer capítol, “An Empirical Overview of the Constitutional, Legal, and Public Policy Status of the Languages of the UK and the EU”, ofereix una descripció del reconeixement legal de les llengües pròpies del Regne Unit tant al país com a la UE. Posa de manifest la paradoxa que l'anglès és la llengua de facto del Regne Unit però que no ho és estatutàriament, mentre que sí que és llengua oficial de la UE. L'article exposa que una de les possibles conseqüències del Brexit seria la pèrdua no només de l'oficialitat de la llengua anglesa, sinó també de la seva rellevància a escala europea. Les declaracions polítiques —i incendiàries— de nombrosos polítics al voltant d'aquest tema han anat en aquesta direcció. El màxim responsable de les negociacions de la UE sobre el Brexit, Michel Barnier, afirmava que “a partir d'ara [després del referèndum] les negociacions entre el Regne Unit i la UE haurien de fer-se en francès”, mentre el president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker, decidia utilitzar el francès en el seus parlaments principals, tot afirmant que “l'anglès està perdent importància”.

Malgrat aquestes declaracions de poder —altament simbòliques per la seva transcendència política—, els autors del llibre argumenten que l'anglès continuarà sent tant llengua oficial com llengua principal de treball de les institucions europees, per diverses raons:

Des del punt de vista jurídic, l'anglès és llengua oficial de dos estats membres de la UE, Irlanda i Malta, tot i que no està clar si la disposició 1/1958 sobre l'oficialitat de les llengües a la UE permet que un estat triï més d'una llengua oficial, tal com afirma Goulard (2016). Cal dir, doncs, que dependria d'una interpretació laxa o restrictiva de l'article 1/1958, tot i que els autors emfasitzen que ni Malta ni Irlanda podrien funcionar a la UE sense l'anglès.

Des del punt de vista pragmàtic, l'anglès té importància internacional pels processos de globalització contemporanis i no pel pes del Regne Unit a la UE. Ha esdevingut, de facto, la *lingua franca* de milions de persones. La sortida del Regne Unit —afirmen els autors— no canviarà aquestes dinàmiques internacionals.

A aquests dos arguments cal afegir el posicionament oficial de la Comissió Europea, que afirmava: “Constatem que les informacions aparegudes als mitjans de comunicació afirmen que, en cas de sortida del Regne Unit de la UE, l'anglès deixaria de ser llengua oficial de la UE. Això és incorrecte. El Consell de Ministres, per unanimitat, decideix sobre la legislació que regula l'ús de les llengües oficials. En altres paraules, qualsevol canvi sobre el règim d'oficialitat de la UE està subjecte al vot unànim del Consell, que inclou també Irlanda” (Comissió Europea, 2016).

El segon capítol, “Brexit and the Autochthonous Languages of the UK”, gira al voltant dels efectes del Brexit en les llengües dites *regionals* o *minoritàries* del Regne Unit. Els autors n'identifiquen dues dimensions: una d'ideològica i una altra de relacionada amb l'estatus. Pel que fa a la dimensió ideològica, els autors consideren que es produirà un buit en l'imaginari social europeu de les llengües regionals del Regne Unit. Per reforçar aquest argument, els autors qüestionen la vinculació de les autoritats gal·leses, escoceses o

d'Irlanda del Nord amb d'altres governs regionals, actors subestatal o xarxes europees relacionades amb la promoció d'aquestes llengües, com ara les xarxes Network to Promote Linguistic Diversity (NPLD) i European Language Equality Network (ELEN).

Aquest argumentari proposat pels autors és feble per dues raons: la primera, perquè la pertinença a totes dues xarxes no està directament lligada a la pertinença del Regne Unit a la Unió Europea i, per tant, la sortida del Regne Unit de la UE no comportaria la sortida automàtica d'aquelles institucions que treballen pel gal·lès, l'escocès o l'irlandès a totes dues xarxes. La segona, perquè els diferents organismes que treballen en la promoció de les llengües regionals tenen dinàmiques de treball multinivell, és a dir, que van més enllà de les estructures jeràrquiques europees.

Pel que fa a l'àmbit més estatutari/jurídic, els autors afirmen que el Brexit tindrà implicacions sociolegals per a les llengües regionals. Esmenten la manca d'aplicació de dos instruments jurídics relacionats amb la protecció de la diversitat lingüística a Europa: la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea (2000) i la Carta europea de llengües regionals o minoritàries (CELROM). Aquest argument presenta també febleses per dues raons: tot i ser veritat que l'article 22 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea afirma que "la UE respectarà la diversitat lingüística", no hi ha hagut mai un desplegament clar i amb efectes concrets d'aquest article. Pel que fa a la CELROM, cal recordar que és l'instrument jurídic de protecció de llengües dites *regionals* o *minoritàries* del Consell d'Europa i no pas de la UE. Els autors barregen en un mateix article institucions i competències d'abast molt divers, que donen peu a confusió.

Des d'un enfocament exclusivament filosoficonormatiu, el capítol 3 gira al voltant de la moralitat de la llengua anglesa com a principal *lingua franca* a la UE en un escenari post-Brexit. Els autors defensen la moralitat de l'anglès com a *lingua franca*, amb l'argument que, amb la nova configuració de la UE, els ciutadans de llengua materna anglesa només representarien al voltant del 2% de la població i això faria que la pràctica totalitat de la UE tingués l'anglès com a llengua estrangera, la qual cosa no en beneficiaria, per tant, els parlants nadius. Els autors proposen, així, un contraargument a l'argumentari d'un dels principals pensadors en matèria de justícia lingüística, Philippe van Parijs, qui defensa que el predomini de l'anglès té conseqüències injustes derivades de la desigualtat d'oportunitats causada pels diferents nivells de domini de la llengua anglesa.

El llibre és, en definitiva, una obra senzilla que analitza de manera succinta les conseqüències lingüístiques del Brexit des d'un vessant empíric i normatiu. Val a dir, però, que totes les reflexions que en deriven romanen en l'àmbit de l'especulació acadèmica, car les conseqüències reals només podran ser analitzades i avaluades segons la tipologia de Brexit que resulti de les negociacions en curs. Dit en altres paraules, les conseqüències lingüístiques dependran d'un Brexit tou o dur.